

*Edmundus Richerius Diocesis Lingonensis Presbiter
Doctor Theologus Sorbonicus
Doctrina et Moribus praeclarus
Obiit An. Christi 1633. Aetatis suae 74.
Quis, recte et quantus fuerit, sua scripta loquuntur.*

In della Libreria of R^{ti}. Colegio de Salamanca

EMUNDI
RICHERII

Doctoris Theologi Parisiensis

LIBELLUS

DE

ECCLESIASTICA

ET POLITICA POTESTATE.

Nec non ejusdem Libelli per eundem Richerium Demonstratio.

NOVA EDITIO

AUCTA EJUSDEM LIBELLI

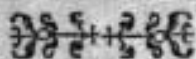
DEFENSIONE NUNC-PRIMUM TYPIS EDITA

EX MANU-SCRIPTO EJUSDEM AUTHORIS.

IN DUOS TOMOS DIVISA.

CUM ALIIS QUIBUSDAM OPUSCULIS.

ECCLESIA est Politia Monarchica, ad finem supernaturalem instituta; regimine Aristocratico, quod omnium optimum, & naturæ convenientissimum est, temperata à summo animarum Pastore Domino Jesu Christo.

COLONIÆ,

Apud BALTHASARUM AB EGMOND & Socios.

M. D C C I.

Ex Ep̄a 9. Centuriæ secundæ. Ep̄istolarum morisoti, ad curetum.

JAM Vita RICHERII nostri terminata est, immò nunquam moritur sapiens, sed vivit Cælo, vivit cum virtutibus suis in animis superstitum, quibus manus porrigit, & pro quibus intercedit coram Deo, ad quem ascendit. Omnibus verè Christianis Gallici scepri amantibus, grande desiderium sui reliquit, per memoriam doctrinæ & probitatis. Vir proceræ staturæ, rectum vividumque corpus, & parmenti in eo habitanti, servavit. Nulla venus, nullæ illecebræ corruperant: nulla severitas liberalem rugaverat frontem. In statione sui positus, & Sorbonistico, hoc est, tenui victu sustentatus, ad extremam senectutem nempe ad annum ætatis suæ 84. pervenit. Humanis suavitatibus intactus, vultu habituque moris antiqui, qui dignus etiam ab inimicis suis existimatus ad quem divinarum humanarumque rerum disceptatio & judicium deferretur. Memorabilem eum fecerunt renovata toties discrimina, notumque periculis nomen. Libellulum an. sal. 1611. scripserat de *Ecclesiastica & politica potestate* suadente Henrico Borbonio primo Principe, maximis omnium Doctorum scriptis æquiparandum, quem verè dicere possum, libertatis Gallicæ, totiusque Ecclesiæ Gallicanæ, Regumque, & Principum, quotquot ubique regnant, firmissimum utilissimumque Volumen & Munimen, &c. Divione S. Cal. Maias 1633.

D E

ECCLESIASTICA & Politica potestate.

C A P U T I.

Jurisdictio Ecclesiastica, primariò ac essentialiter Ecclesiæ; Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis ministerialiter tantùm, sicut facultas videndi oculo convenit.

ULGARE EST atque indubitatæ fidei axioma, Deum & naturam priùs atque immediatius ad totum suppositum, quàm ad aliquam partem suppositi quamvis nobilissimam, intendere: eamque ob causam, facultatem videndi, exempli gratia, toti datam esse homini, ut per oculum, tanquam per organum & ministrum hominis exerceretur: nam oculus per & propter hominem existit. Schola Parisiensis hoc infallibili munita firmamento, congruenter ad mentem omnium antiquorum doctorum Ecclesiæ, perpetuò constanterque docuit, Christum fundando Ecclesiam, priùs, immediatius, atque essentialius, claves, sive jurisdictionem, toti dedisse Ecclesiæ quàm Petro: seu quod eodem redit, *Claves toti contulisse Ecclesiæ, ut per unum ministerialiter exercerentur.* Quandoquidem, tota jurisdictio Ecclesiastica, primariò, propriè, ac essentialiter Ecclesiæ convenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Episcopis, instrumentaliter, ministerialiter, & quoad executionem tantùm, sicut facultas videndi oculo. *Nemo itaque gloriatur in hominibus, omnia enim vestra sunt, id est Ecclesiæ, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive presentia, sive futura: omnia enim vestra sunt (Ecclesiæ) vos autem (Ecclesiæ) Christi, Christus autem Dei, Corinth. 3. 22.*

DEMONSTRATIO CAPITIS I.

1. Demonstratio duorum axiomaticum, quibus probatur Christum toti Ecclesiæ claves Archiepiscopice contulisse, ut per unum ministerialiter exercerentur.

A

EMUNDI
RICHERII

DOCTORIS THEOLOGI

PARISIENSIS

DEFENSIO LIBELLI

DE

ECCLESIASTICA
ET POLITICA POTESTATE,

IN QVINQUE DIVISA LIBROS.

TOMUS PRIMUS.

PARISIIS.

M. D. CCI.

EMUNDUS RICHERIUS

*Doctor Theologus Parisiensis, universis,
qui veritatem, pacem atque unitatem
justi regiminis Ecclesia Christiana ada-
mant, salutem atque aeternam felicitatem
precatur.*

Rimos pictores, artis quam profitebantur, usque adeo rudes & ignaros extitisse memorant, ut ea quæ pingerent, vix aliter quàm illorum nomine sic adscripto, exprimere & designare possent, *hic est homo, hic est bos, hic est equus, canis, &c.* Hercle quidem odia, quibus plerique hujus ævi Zelotæ utrinque fervent, sic eos transversum rapiunt, ut multò plus iracundiæ & pravæ affectioni, quàm veritati inter scribendum indulgeant; ex quo accidit, ut de illorum libris haud aliâ ratione, quàm ex Epigraphe judicare possimus, quoniam calumniis & sophisticis illusionibus aded turgent ac pûtent, ut homines eruditos, aliquâ æquitate animi ac judicio præditos, à suorum librorum lectione omninò absterreant. Profectò, ut de me ipso loquar,

GENTIANI HERVETI

AURELIANENSIS

DE RESIDENTIA EPISCOPORUM.

EPISTOLÆ

D U Æ

SCRIPTÆ IN CONCILIO TRIDENTINO

ANNO M. D. LXVIII.

Una ad ALPHONSUM SALMERONEM Jesuitam.

Alter a ad STANISLAUM HOSIUM Cardinalem Pontifis Legatum.

DE

GENTIANO HERVETO

*Testimonium Jacobi Augusti Thuani Historiarum libro LXXX. ad
annum 1584.*

A Pud nos pridie idus Septembris optime meritam de re christiana ac litteraria animam Deo reddidit Durocortori Remorum Gentianus Hervetus Olyveti pago juxta Aurelianum natus anno salutis 1499. , qui a puero, optimis artibus & utriusque linguae cognitione instructus, primum tyrocinium fecit in erudiendo Claudio Albaspinæ, qui postea unus è quatuor viris ab epistolis secretis Francisco I. Henrico II. Francisco II. & Carolo IX. fuit. Indè Lutetiam profectus Eduardo Lupseto Anglo in excudendo Galeno à Thoma Linaero latinè verso defudanti operam addixit; eumque in Angliam redeuntem secutus, Arturo Polo instituendo à Sarisberienfi matre appositus est, & postea à Reginaldo Paulo Cardinali communis matris permisso in Italiam evocatus est, ut Græcis Auctoribus in Latinam linguam vertendis operam daret, ubi ille in tanti viri familia, quæ virtutum & omnis civilis cultûs veluti officina erat, diù fuit, Polo ipsi carissimus, & summorum in Italia virorum amicitiam, ob raram eruditionem & morum suavitatem promeritus. Deinde in patriam rediit, & in Burdigalensi gymnasio totâ tunc Galliâ celeberrimo publicè prælegendo industriam exercuit, rursûsque in Italiam profectus à Polo munificentissimo patrono in clientelam Marcello Cervino, qui postea summus Pontifex fuit, id enixè postulanti datas est, ubi & multa illius sive hortatu, seu jussu è Patribus Græcis in Latium transtulit, Marcellum ipsum ad Concilium secutus, in quo etiam plerasque orationes habuit, & inter eas eruditissimam & commendatissimam pro honestate matrimoniorum, quæ sanctionibus contra clandestina conjugia postea factis occasionem præbuisse creditur. Sacris dein initiatus Joan. Hangesti Noviodunensis Episcopi primum, dein Joannis Morvillerii Aurelianensis item Episcopi Vicarius, sacris ad populum concionibus vacavit, & Carolum Cardinalem Lotaringum ad Concilium Tridentinum proficiscentem postremò secutus est, ab eoque in sacri Collegii Remensis sodalitium cooptatus, quod reliquum fuit, in studiis assiduus exegit. Hujus vita onga & nunquam otiosa, meruit, ut ei longiore elogio parentarem.

GENTIANI HERVETI
EPISTOLA I. DE RESIDENTIA EPISCOPORUM
Ad Alphonsum Salmeronem.

*Reverendo Patri ALPHONSO SALMERONI, Societatis
JESU Sodali, Gentianus Hervetus salutem.*

CUm tu me agrotantem, quod tuæ fuit humanitatis, nudius tertius invisit-
tes, inter cæteros sermones, quos inter nos contulimus, hic fuit præci-
pius, quòd cum ego dixissem, me non posse non dolere, quòd propter
hujus Concilii Tridentini diuturnitatem à suis gregibus tamdiu abesse co-
gerentur Episcopi, hoc maximè infœlicissimo tempore, quo tot undiquè oriun-
tur lupi, qui miseras pecudes dilaniant, discerpunt, ac dilacerant, tu quoque te
hoc ipsum agrè ferre præ te tulisti, & hoc etiam adjecisti; idèò magis esse do-
lendum, quòd unicum juris divini vocabulum, tanquàm aliquod malum aureum
in medium injectum, tantam inter Patres excitavit dissensionem, ut his jam sex
mensibus feliciter cœptum Concilii cursum retardaverit. Quod quidem te eò
magis mirari dicebas, quòd non sit adeò magna inter eos controversia. Nam
cum utrique in suis ecclesiis residentiam fateantur esse necessariam, alii eam juris
divini esse absolutè censeant: alii autem juris quidem esse divini, sed per Ec-
clesiam, id est per summum Pontificem dispensandi: cum autem quæterem, si
res non est adeò magni momenti; qui sit, ut alii hanc juris divini particulam
decreto de residentia tantoperè inseri cupiant, alii eam cane pejus & angue fu-
giant & horreant? dixisti, nunquàm permissurum Pontificem, & qui ejus par-
tes sequuntur, ut de Pontificia detrahatur auctoritate: detractum autem iri, si
propter hanc adjectam juris divini particulam à Pontifice accersiti, aut aliquò
missi Episcopi parère recusarent. Omitto cætera quæ dixisti, nempe ex sacris lit-
teris numquàm adstrui residentiam: & primum dixisse Cajetanum, residentiam
esse juris divini: cautius autem esse & consultius si prænisi canonicis, iisque gra-
vissimis jubeatur residentia, quàm si statuatur eam esse juris divini, quod im-
punè & facillimè violari videmus quotidie.

Hæc tu quidem dicebas, ad quæ facile posset responderi. Nam cum pascere
gregem sit juris divini, id quoque sine quo id explicari non potest, juris sit di-
vini necesse est. Et cum episcopatum alicui mandat Pontifex, id quoque dat,

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

- I. Partitio totius operis in quinque libros.
- II. De Philosophi & Sophistæ instituto, quantumque ejus rei notitia conducatur ad dogmaticè judicandum de permultorum hominum scriptis, qui odiis inflammatis hodie in lucem mittuntur.
- III. Varii auctores qui in Richerium ejusque libellum scripserunt.
- IV. Libros magistri Andræ Vallij contra Richerium totos scatere cavillationibus; & de hac inscriptione quæ libros suos nobilitavit: De suprema Romani Pontificis in Ecclesiam potestate.
- V. Summum Pontificem à duobus generibus inimicorum oppugnari, quorum alii omnia illi adulatione contra jus divinum, naturale, & canonicum arrogant, alii impiè detrahunt.
- VI. Schismata eque patrari in Ecclesia, si Caput ministeriale omnium membrorum officia usurpet, quam si membra legitimum Capitis imperium detrectent.
- VII. Scholæ Parisiensis & Collegii Sorbonici divisionem non à libello Richerii, sed ab illis manasse, qui, post Henrici Magni cædem, discordiarum & novitatum semina artificiosè inter Doctores sparserunt, quò sub infirma etate Regis suas res privatas agerent, atque doctrinam de absoluta Papæ monarchia in res spirituales & temporales desigerent in Francia.
- VIII. Utrum libellus Richerii intempestivè editus fuerit.
- IX. Non modò Theologis licitum, sed etiam pernecessarium esse de Papæ potestate disputare.
- X. Vallius ineptè & Sophisticè contendit Papam se habere ad Ecclesiam sicut sol ad radium, fons ad rivum, radix habet se ad arborem.
- XI. An Richerii libello antiqua doctrina Facultatis Parisiensis contineatur.
- XII. A temporibus Synodi Constantiensis Gallicanam Ecclesiam semper fide catholicâ tenuisse Concilium esse supra Papam, idque neminem revocasse in dubium, nisi postquam Jesuitæ Ludum aperuerunt in Galliis.